

En daarom werk ik, 14 jaar later

Docentenhandleiding

.....

Regie: Maarten Schmidt & Thomas Doebele
Jaar: 2013
Duur: 7'24" minuten **portret Asia** (hele film 55')
Website: www.filmcompagnie.nl

.....

De klas van 1998

HAVO/VWO Lesuurpakket Asia (thema: kinderarbeid)

.....

Lesmateriaal

.....

Bij de film *En daarom werk ik, 14 jaar later* zijn verschillende lesbrieven ontwikkeld. Deze lesbrieven hebben een verschillende thematiek en verschillende leerdoelen. Voor u ligt de versie voor havo/vwo. De lesbrieven Asia en Raihan zijn ieder geschikt om in één lesuur te behandelen. Daarnaast is er een lesbrief beschikbaar speciaal ontwikkeld voor de duur van een blokuur. De beschikbare lespakketten zijn achtereenvolgens:

- Urenpakket (50 minuten) voor vmbo over kinderarbeid: Asia
- Urenpakket (50 minuten) voor havo/vwo over kinderarbeid en water: Asia:
- Urenpakket (50 minuten voor vmbo over armoede: Raihan
- Urenpakket (50 minuten) voor havo/vwo over armoede, migratie en onderwijs: Raihan
- Een uitgebreide lesbrief voor een blokuur (80 à 90 minuten), over de samenhang tussen verschillende thema's: kinderarbeid, onderwijs, armoede, de traditie van uithuwelijken en natuurrampen.
- Een extra verdiepingsopdracht (50 minuten), een leuk vervolg op één van de urenpakketten. Door middel van een actieve groepsopdracht wordt ingezoomd op de huidige situatie in de kledingindustrie.

Bij de urenpakketten komt steeds één portret uit de film aan bod en worden twee inhoudelijke thema's uitgelicht.

Bij de lesbrief voor een blokuur komen drie portretten uit de film aan bod en is meer ruimte voor de inhoudelijke thematiek uit de film. Hierin wordt duidelijk zichtbaar hoe verschillende factoren samenhangen en invloed hebben op de situatie van de inwoners (en dus de portretten) van Bangladesh.

U kunt zelf kiezen welke lesbrief met bijbehorende thema's het beste aansluiten bij uw les.

.....

Inleiding & leerdoelen

Voor u ligt de lesbrief bij de film *En daarom werk ik, 14 jaar later*. Deze lesbrief bestaat uit twee delen: een opdrachtenblad voor uw leerlingen en deze docentenhandleiding. In de handleiding vindt u de specifieke leerdoelen van het lesmateriaal, de filmbeschrijving, een korte instructie, de antwoorden bij de opdrachten en relevante bronnen.

De lesbrief Asia gaat met name over de thema's kinderarbeid en onderwijs. Daarnaast wordt ingegaan op de complexiteit van armoede en de invloed van natuurlijke factoren, zoals water en overstromingen in het deltaland Bangladesh. Bovendien vormen kinderrechten een belangrijke invalshoek in het lesmateriaal.

De lesbrief is voornamelijk gericht op de vakken Aardrijkskunde en Mens en Maatschappij, maar is ook te gebruiken voor Maatschappijleer, CKV of Nederlands. Het lesmateriaal is geschikt voor de onderbouw van het havo en het vwo.

Movies that Matter is een initiatief van Amnesty International en wil de ogen openen voor mensenrechten en de schendingen daarvan. Daarbij wordt film ingezet voor het aanwakken van dialoog en discussie, het beïnvloeden van de publieke opinie en activering van de inzet voor mensenrechten. Het educatieve materiaal dat hierbij hoort daagt uit, inspireert en geeft verdieping in specifieke situaties en gebeurtenissen in het heden en verleden.

Concrete leerdoelen:

- De leerling kent enkele belangrijke rechten van het kind.
- De leerling krijgt inzicht in de (natuurlijke) oorzaken van migratie van het platteland naar de stad.
- De leerling kan omschrijven wat kinderarbeid is en wat de verschillende kanten van kinderarbeid zijn.
- De leerling krijgt inzicht in de arbeidsomstandigheden in de kledingindustrie in Bangladesh.
- De leerling weet wat de term 'leefbaar loon' inhoudt.

Filmbeschrijving

.....

Kinderarbeid is aan de orde van de dag in Bangladesh. Kinderen zijn erg geliefd bij werkgevers; ze zijn gehoorzaam en oud genoeg om hun werk serieus te doen, maar te jong om in opstand te komen tegen de slechte arbeidsomstandigheden. Onder het motto: *'De werkende kinderen van vandaag zijn de ongeschoolde volwassenen van morgen'*, startten twee maatschappelijke organisaties (BRAC en Oxfam Novib) in 1996 in Bangladesh een onderwijsproject. Zij boden kansarme kinderen tussen de 8 en 12 jaar gratis een driejarige cursus basisonderwijs in de sloppenwijken van Dhaka.

Filmmakers Thomas Doebele en Maarten Schmidt maakten in 1999 een documentaire over het leven van zeven kinderen die onderdeel waren van dit project. De camera volgde ze in hun wereld binnen en buiten de school. In de documentaire vertellen de kinderen over hun zorgen en verdriet, maar ook over hun dromen en verwachtingen.

Veertien jaar later keren de filmmakers terug om een vervolg te maken op het verhaal van de kinderen van toen. Inmiddels zijn ze bijna allemaal in de twintig en kijken de jongvolwassenen terug op hun leven. Heeft het onderwijs voor hen tot een betere maatschappelijke situatie geleid? Zijn ze aan de armoede ontsnapt?

.....

Lesinstructies

.....

Het lesmateriaal bestaat uit drie delen:

- (1) voorbereidende opdrachten en een kijkopdracht;
- (2) verwerkingsopdrachten bij de film en;
- (3) een afsluitende, klassikale opdracht.

Het is mogelijk om alle opdrachten te doen maar ook om een eigen selectie te maken. De voorbereidende opdrachten worden voorafgaand aan de film gedaan, de verwerkings- en verdiepingsopdrachten na afloop.

Deze lesbrief is gemaakt om in één lesuur (à 50 minuten) te behandelen. De film bestaat uit de verhalen van zeven portretten. Voor de lesbrief is één portret uitgekozen om verder op in te zoomen, namelijk het portret van Asia. Asia vertelt over haar werk in de kledingfabriek en het leven in Dhaka. Het menu op de dvd geeft de mogelijkheid om de hele film te kijken, maar ook om aparte hoofdstukken te selecteren. Deze hoofdstukken zijn de afzonderlijke portretten. In de handleiding staat achter elk portret het aantal minuten.

1. De voorbereidende opdrachten

- Duur: 15 minuten
Doel: Inleidende opdracht, introductie op kinderrechten
Benodigdheden: kinderrechtenverdrag (zie bijlage, evt. op smartboard)

De lesbrief bevat twee voorbereidende opdrachten. De eerste opdracht is bedoeld als opwarmer. De leerlingen mogen bij elkaar of bij zichzelf een kledinglabel checken om te ontdekken waar het kledingstuk gemaakt is. Dit is ook om hen te prikkelen: ben je je er eigenlijk wel van bewust waar jouw kleding vandaan komt? De tweede voorbereidende opdracht geeft een introductie op de kinderrechten.

*U kunt ervoor kiezen om beide opdrachten te doen of, in verband met de tijd, te kiezen voor opdracht 1A of 1B.

Kijkopdracht:

- 1C. Het doel van de kijkopdracht is dat de leerlingen naar de film kijken met de kinderrechten in hun achterhoofd. Dat ze als het ware een 'sensor' hebben voor de kinderrechten die van toepassing zijn en dat ze deze na de film ook kunnen benoemen.
-

Lesinstructies

2. De verwerkingsopdrachten

Duur: 20 minuten

Doel: inhoudelijke opdrachten die aansluiten bij de kerndoelen van aardrijkskunde

Benodigdheden: bronnenblad, opdrachtenblad

Bij het portret volgt eerst een kijkvraag. Deze is te herkennen aan het sterretje *. Het is belangrijk om deze van te voren goed te lezen met de leerlingen, zodat ze weten waar ze tijdens het kijken van de film op moeten letten. De fragmenten zijn hierbij langzaam genoeg om het antwoord tijdens de film op te kunnen schrijven. Na het bekijken van het portret volgen nog enkele vragen die leerlingen kunnen beantwoorden aan de hand van de leesteksten. U kunt maximaal twintig minuten uittrekken voor de verwerking van deze opdrachten.

3. Klassikale opdracht

Duur: 15 minuten

Doel: verdieping, beroep op creativiteit van de leerling

Benodigdheden: slotopdracht 'leefbaar loon', van het opdrachtenblad

Na het verwerken van alle informatie en opdrachten keren we weer terug naar het concrete. Hoe ziet de prijsopbouw van een T-shirt er eigenlijk uit? Waar gaat het geld naartoe en wat vind je van deze verdeling? De opdracht wordt afgesloten door leerlingen op een actieve manier te laten nadenken hoe zij zelf invloed kunnen hebben op de kledingindustrie. Deze slotopdracht (12) kan klassikaal worden behandeld.

Extra

De kledingindustrie is een actueel thema in de media. De omstandigheden in de kledingfabrieken zijn schrijnend. Op 24 april 2013 stortte in Dhaka, Bangladesh een grote kledingfabriek in. Er vielen 1127 doden. Kledingarbeiders in Bangladesh worden zwaar onderbetaald en hebben geen rechten. Ze worden niet alleen uitgebuit door hun werkgevers, maar ook door winkelketens in het Westen. Als ze hogere lonen of betere werktijden eisen, worden ze op straat gezet. Voor meer informatie, zie onderstaande bron en / of de verdiepingsopdracht van dit lespakket.

- Coolpolitics (2013), 'Geef de werknemers in Bangladesh een stem', Sanne van Grafhorst, 10 mei 2013, <http://www.coolpolitics.nl/geef-de-werknemers-in-bangladesh-een-stem/>

Antwoorden

Opdrachten voorafgaand aan de film

- 1A. Check het kledinglabel van het shirt (of trui of vest) van je buurman of buurvrouw. Waar is het gemaakt? 'Made in...' Weet jij hoe en waar jouw kleding gemaakt is? (Bijvoorbeeld: China, Indonesië, Bangladesh). Voor een eventuele terugkoppeling kunt u een lijstje met landen verzamelen op het bord. Wat valt op aan dit lijstje? Bijvoorbeeld: het zijn allemaal landen buiten Europa of in Azië. Het zijn arme landen, het zijn lagelonenlanden etc.

- 1B. Wat komt er in je op als je denkt aan mensenrechten? U kunt wijzen op het kinderrechtenverdrag in de bijlage. Vervolgens kunnen leerlingen een top 5 maken van mensenrechten die zij het belangrijkste vinden.
Eigen antwoord.

Kijkvragen

- 1C. Bedenk tijdens het kijken van de film bij elk portret welke kinderrechten hier van toepassing zijn. En welke rechten worden geschonden? Schrijf steeds meteen in steekwoorden op aan welke rechten (of thema's) je denkt.
Eigen antwoord.
- 2*. Let in de film op de jonge Asia: waarom is Asia met haar familie naar Dhaka verhuisd?
Vanwege de overstromingen. Volgens Asia was er na de overstromingen geen dorp meer. Waarschijnlijk is hun huis door de overstromingen vernield en zijn ze naar de stad gekomen om een nieuw bestaan op te bouwen.

Opdrachten na de film

3. Lees de tekst over kinderarbeid.
Wat is kinderarbeid?
Van kinderarbeid is sprake als kinderen een groot deel van de dag werk verrichten. Dit werk is schadelijk voor de gezondheid en de ontwikkeling van het kind. Bijvoorbeeld als kinderen ziek worden omdat ze zo hard moeten werken. Of als ze geen tijd meer hebben om naar school te gaan door hun werk.
4. Reageer op de stelling: 'kinderen horen niet te werken' (Asia). Geef twee argumenten voor en twee argumenten tegen deze stelling (gebruik hierbij ook het kinderrechtenverdrag).
Mogelijke antwoorden:
- *Tegen: Elk kind heeft recht op onderwijs (artikel 28). Kinderarbeid belemmert kinderen in het onderwijs en in hun ontwikkeling. Door kinderarbeid houden de kinderen vaak geen energie of tijd over om nog naar school te gaan.*
 - *Tegen: Elk kind heeft recht op bescherming tegen economische uitbuiting en tegen werk dat gevaarlijk en schadelijk is voor de gezondheid en ontwikkeling. Kinderarbeid is een vorm van uitbuiting, schadelijk voor het kind en dus verboden (artikel 32). Het kind moet hiertegen worden beschermd.*
 - *Tegen: Het kind heeft recht op rust en vrije tijd, om te spelen en te recreëren, en om deel te nemen aan kunst en cultuur (artikel 31). Door kinderarbeid houden kinderen geen tijd over om 'kind te zijn' en om bijvoorbeeld te kunnen spelen.*
 - *Voor: Je kunt het de ouders in een arm en ziek gezin niet kwalijk nemen dat ze hun kinderen laten werken als ze zelf niet genoeg verdienen om het gezin te onderhouden.*

Antwoorden

- Voor: Het is voor het gezin een noodzaak om te overleven, dus een logische stap.
- Voor: Het is goed voor de economie, want kinderen krijgen minder loon en zijn dus goedkoper dan volwassenen.
- Voor: Je kunt kinderen niet weigeren om te werken als ze het zelf willen.

5. Lees de tekst over water.

Waarom is water zowel een vriend als een vijand voor de inwoners van Bangladesh?
Water is een vriend omdat door de jaarlijkse overstroming van de rivieren de grond weer extra vruchtbaar wordt. Dit is goed voor de landbouw en dus voor voedsel en inkomen. Maar het water is tegelijkertijd ook een vijand vanwege de gevaarlijke overstromingen die plaatsvinden door cyclonen. Omdat de cyclonen via de zee naar het land komen, worden dijken doorbroken en komen hele dorpen onder water te staan. Het zoute zeewater verwoest dan de landbouw / oogst. Mensen verliezen hun huizen of komen om door de overstromingen.

Slotopdracht

6 Klassikaal: kijk eens goed naar de prijsopbouw van dit T-shirt.

- A. Waar gaat het grootste deel van dit geld naartoe?
Met name naar de winkel en de kosten die daar worden gemaakt. Daarna gaat er het meest naar het merk en naar reclame voor het product.
- B. En hoeveel krijgt de kledingarbeider?
De arbeider krijgt maar 58 eurocent

C. Wat vind jij van deze verhouding?

Eigen antwoord. Bijvoorbeeld: het is een scheve verhouding. Ook al zijn de lonen per definitie lager in Bangladesh dan in het Westen, het is duidelijk dat de werknemers er niet van kunnen leven. Ze worden uitgebuit.

D. Hoeveel geld geef jij per maand uit aan kleding?

Eigen antwoord.

E. Bekijk de foto: actievoerders zijn (zogenaamd) flauwgevallen voor een H&M winkel in Brussel. Zij willen aandacht vragen voor het massaal flauwvallen van werknemers in textiel fabrieken van H&M, Zara, Gap en Levi Strauss.

Wat staat er op de witte borden? *0,8 euro per dag om te eten.*

Waarom denk je dat er zoveel werknemers flauwvallen in de textiel fabrieken? *Ze hebben niet genoeg geld om fatsoenlijk van te kunnen leven. Ze zijn ondervoed en waarschijnlijk uitgeput door de hoge werkdruk en de lange werkdagen.*

F. Wat zou jij kunnen doen om het onrecht in de kledingindustrie tegen te gaan? Bedenk hoe jij, hier in Nederland, invloed zou kunnen hebben op de kledingindustrie; wees creatief!

Eigen antwoord. Gebruik als inspiratie bijvoorbeeld de website van Schone Kleren. Via het kopje 'Informatie' en dan 'De kledingindustrie', vind je informatie over duurzaam consumeren, bijvoorbeeld over duurzame initiatieven en merken. Ook onder de kop 'Doe mee' staan ideeën.

Stelling en debat

.....

Stellingen voor debat

- Je kunt ouders niet verbieden hun kinderen te laten werken, als ze zelf niet genoeg verdienen om rond te komen.
- Onderwijs is dé manier om aan armoede te ontkomen.
- We moeten onze kleding weer (dicht bij huis) in het Westen laten produceren om er zelf voor te zorgen dat het op een eerlijke manier wordt geproduceerd.

.....

Bronnen

-
- Amnesty International (2013),
<http://www.amnesty.nl/mensenrechten/encyclopedie/kinderarbeid>
 - Cool Geography (2013),
<http://coolgeography.co.uk/A-level/AQA/Year%2012/Rivers,%20Floods/Flooding/Bangladesh.htm>
 - Duurzaam nu (2013),
<http://www.duurzaamnu.nl/archives/51-Prijsopbouw-van-een-t-shirt.html>
 - En daarom werk ik, 14 jaar later, Maarten Schmidt en Thomas Doebele (2012).
 - Filmcompagnie (2013), <http://www.filmcompagnie.nl/?p=film&id=36>
 - HLN (2012), Actievoerders Schone Kleren Campagne vallen flauw voor Brusselse H&M,
<http://www.hln.be/hln/nl/957/Binnenland/article/detail/1504799/2012/09/21/Actievoerders-Schone-Kleren-Campagne-vallen-flauw-voor-Brusselse-H-M.dhtml>
 - Landenweb (2013),
<http://www.landenweb.net/bangladesh/economie/>
 - NRC Next (2013), 'Kinderarbeid; Derdewereldversie van Dickens is achterhaald', NRC Next 17 mei 2013
 - http://www.reisgraag.nl/vakantie_bangladesh/kinderarbeid_in_bangladesh.html
 - Rural Poverty Portal (2013),
<http://www.ruralpovertyportal.org/country/home/tags/bangladesh>
 - Schooltv (2013),
http://www.schooltv.nl/beeldbank/clip/20051031_overstroming01
 - Vialisa Foundation (2013),
<http://vialisa.com/problematiek-en-oplossingen/geschiedenis-en-achtergrond/>
 - World Food Programme (2013),
<http://nl.wfp.org/stories/families-bangladesh-leren-omgaan-met-stormen-en-cyclonen-0>
-

Bronnen

.....

Interessante bronnen:

Over de film:

Filmcompagnie (2013), www.filmcompagnie.nl/?p=film&id=36

Over kinderarbeid:

Amnesty International (2013), www.amnesty.nl/mensenrechten/encyclopedie/kinderarbeid

Over onderwijs:

Rijksoverheid (2013), www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/ontwikkelingssamenwerking/onderwijs-in-ontwikkelingslanden

Over water in Bangladesh:

Schooltv (2013), www.schooltv.nl/beeldbank/clip/20051031_overstroming01

Over duurzaamheid in de kledingindustrie:

Duurzaam nu (2013), www.duurzaamnu.nl/archives/51-Prijsopbouw-van-een-t-shirt.html

Schone Kleren (2013), www.schonekleren.nl/

Fair Wear (2013), www.fairwear.org/532/countries/country/bangladesh/?countryId=20

.....

Het VN- Kinderrechtenverdrag

.....

1. Een kind ben je onder de achttien jaar.
2. Discriminatie is verboden.
3. Beslissingen die jou als kind aangaan, moeten in jouw belang worden genomen. Je hebt recht op bescherming door de overheid.
4. De overheid moet ervoor zorgen dat de rechten van kinderen beschermd worden.
5. De overheid moet ouders respecteren in de opvoeding van hun kinderen.
6. Je hebt recht op leven en op ontwikkeling.
7. Je hebt recht op je eigen naam en nationaliteit.
8. De overheid moet de identiteit, naam en nationaliteit van kinderen beschermen.
9. Je hebt het recht om bij beide ouders te wonen. Als je ouders gescheiden zijn, mag je met allebei je ouders omgaan.
10. Je mag je ouders overal bezoeken, ook als ze in verschillende landen wonen.
11. De overheid moet ervoor zorgen dat een kind niet kan worden ontvoerd naar het buitenland door bijvoorbeeld één van de ouders.
12. Afspraken over kinderen worden gemaakt met kinderen.
13. Je hebt het recht om je eigen mening te geven en informatie te zoeken en door te geven.
14. Je hebt recht op je eigen geloof.
15. Je hebt het recht samen te komen en een club op te richten.
16. Je hebt recht op privacy.
17. Je hebt recht op begrijpelijke informatie.
18. Je hebt recht op een goede opvoeding door je ouders. De overheid moet hen daarbij helpen.
19. De overheid moet je beschermen tegen mishandeling.
20. De overheid moet extra goed voor je zorgen en je helpen als je ouders dat even niet kunnen of als je geen ouders meer hebt.
21. Kinderen worden alleen geadopteerd als dat voor hen de beste oplossing is.
22. Als vluchteling heb je recht op speciale bescherming.
23. Je hebt recht op hulp als je een handicap hebt.
24. Je hebt recht op een goede gezondheid en op hulp als je ziek bent.
25. Kinderen die uit huis zijn geplaatst, hebben er recht op dat regelmatig wordt gekeken of de behandeling nog wel de beste is.
26. Alle middelen die de overheid heeft om mensen te helpen, moeten voor alle kinderen bereikbaar zijn.
27. Je hebt het recht op goede omstandigheden om jezelf te kunnen ontwikkelen, belangrijk zijn voeding, kleding en huisvesting.
28. Je hebt recht op onderwijs.
29. Je hebt recht op onderwijs dat zich richt op het ontwikkelen van je talenten en je leert over respect voor andere mensen en de natuur.
30. Je hebt recht op je eigen cultuur.
31. Je hebt recht op rust en vrije tijd en je hebt recht om te spelen.
32. Overheden moeten een minimumleeftijd voor werk instellen en kinderen beschermen tegen gevaarlijk en schadelijk werk.
33. De overheid moet je beschermen tegen drugs.
34. De overheid moet je beschermen tegen seksueel misbruik.
35. Het is verboden om kinderen te ontvoeren, verkopen of verhandelen.
36. De overheid moet je beschermen tegen uitbuiting en mishandeling.
37. Je hebt recht op een goede behandeling in de gevangenis. Je mag niet gemarteld worden, en geen levenslang of de doodstraf krijgen. Opsluiting van een kind mag alleen als uiterste maatregel en dan zo kort mogelijk.
38. Als het oorlog is, moet de overheid jou extra beschermen. Soldaten zijn bij voorkeur boven de achttien en als je jonger bent dan vijftien mag je niet in het leger.
39. Je hebt recht op slachtofferhulp.
40. Je hebt recht op een eerlijk proces dat rekening houdt met jouw leeftijd.
41. Als de wetten van een land de rechten van kinderen beter beschermen dan dit Kinderverdrag, gelden die wetten en niet dit verdrag.

.....

Oxfam Novib

Movies that Matter

Oxfam Novib

OXFAM NOVIB - www.oxfamnovib.nl – Oxfam Novib pakt de oorzaken van armoede en onrecht aan, met als doel een positieve toekomst voor zoveel mogelijk mensen.

Oxfam Novib biedt samen met Movies that Matter een lesprogramma aan om Nederlandse jongeren bewust te maken van de leefomstandigheden in Bangladesh, met een nadruk op kinderarbeid en het recht op onderwijs. Ook geeft het lesmateriaal inzicht in de complexiteit van factoren die meespelen bij armoede en het doorbreken van deze vicieuze cirkel.

Movies that Matter

Movies that Matter is een internationaal expertisecentrum op het gebied van film en mensenrechten. Het organiseert het jaarlijkse Movies that Matter Festival en een maandelijks film- en debatprogramma in tien Nederlandse filmtheaters en speciale internationale vertoningen.

Movies that Matter is er ook voor scholen! Wij helpen docenten films uit te zoeken wanneer u specifieke onderwerpen op school wilt behandelen, geven filmadvies voor verschillende niveaus en leeftijden en helpen u de vertoning mogelijk te maken.

Met behulp van de zoekmachine (www.moviesthatmatter.nl; educatie; filmaanbod) kunt u eenvoudig zoeken naar films op onderwerp, niveau en type film. Voor meer informatie en advies kunt u ook contact opnemen met Movies that Matter via educatie@moviesthatmatter.nl of 020-7733624.

Movies that Matter Educatie richt zich in eerste instantie op (alle niveaus van) het voortgezet onderwijs. Voor het primair onderwijs zijn enkele filmtitels beschikbaar.

Colofon

Redactie

Anne van Wijk

Eindredactie

Peter Wiersma en Jeroen Teitler

ontwerp

Sazza

Vormgeving

Gezamenlijk Corvee

DTP

Rob Jonkers

Movies that Matter Educatie

Margreet Cornelius en Leonie Hoeboer

Movies that Matter

Postbus 1968

1000 BZ Amsterdam

www.moviesthatmatter.nl

tel. (020) 77 33 624

educatie@moviesthatmatter.nl

Alleen te gebruiken voor educatieve doeleinden.

